

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

11. april 2024*

»Præjudiciel forelæggelse – lufttransport – Montrealkonventionen – artikel 19 – erstatning for skader, som skyldes forsinket transport af bagage – overdragelse af passagerens fordring mod luftfartsselskabet til et erhvervsdrivende selskab – kontraktvilkår om forbud mod overdragelse – direktiv 93/13/EF – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1 – efterprøvelse ex officio af, om et kontraktvilkår om forbud mod overdragelse af passagerernes rettigheder er urimeligt – regler for denne efterprøvelse inden for rammerne af en sag mellem det selskab, der har fået overdraget fordringen, og luftfartsselskabet – ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet – kontradiktionsprincippet«

I sag C-173/23,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca (handelsret nr. 1 i Palma de Mallorca, Spanien) ved afgørelse af 10. marts 2023, indgået til Domstolen den 20. marts 2023, i sagen

Eventmedia Soluciones SL

mod

Air Europa Líneas Aéreas SAU,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformand K. Jürimäe (refererende dommer), Domstolens præsident, K. Lenaerts, som fungerende dommer i Tredje Afdeling, og dommerne N. Piçarra, N. Jääskinen og M. Gavalec,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Eventmedia Soluciones SL ved abogada A.-M. Martínez Cuadros,

* Processprog: spansk.

- Air Europa Líneas Aéreas SAU ved procurador N. de Dorremocha Guiot og abogado E. Olea Ballesteros,
- den spanske regering ved A. Ballesteros Panizo, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved J.L. Buendía Sierra og N. Ruiz García, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).
- 2 Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en tvist mellem Eventmedia Soluciones SL (herefter »Eventmedia«), der har fået overdraget en fordring af en luftfartspassager, og Air Europa Líneas Aéreas SAU (herefter »Air Europa«) vedrørende erstatning for skade forårsaget af forsinket transport af denne passagers bagage som led i en flyvning gennemført af Air Europa.

Retsforskrifter

Folkeretten

- 3 Under overskriften »Forsinkelse« bestemmer artikel 19 i konvention om indførelse af visse ensartede regler for international luftbefordring, indgået i Montreal den 28. maj 1999, undertegnet af Europa-Kommissionen den 9. december 1999 og godkendt på dennes vegne ved Rådets afgørelse 2001/539/EF af 5. april 2001 (EFT 2001, L 194, s. 38) (herefter »Montrealkonventionen«), følgende:

»Luftfartsselskabet er ansvarligt for skader, som skyldes forsinket transport af passagerer, bagage eller gods. Luftfartsselskabet er dog ikke ansvarligt for skader, som skyldes forsinkelse, hvis det godtgør, at det selv, dets ansatte og dets agenter har taget alle forholdsregler, som med rimelighed kan forlanges, for at undgå skaden, eller at det ikke har været muligt for dem at gøre det.«

EU-retten

- 4 Det fremgår af 24. betragtning til direktiv 93/13, at »medlemsstaternes retsmyndigheder og administrative organer skal råde over tilstrækkelige og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige vilkår i forbrugeraftaler til ophør«.
- 5 Det følger af dette direktivs artikel 1, stk. 1, at formålet med direktivet er indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere.

- 6 Dette direktivs artikel 2, litra b), indeholder følgende definition:
- »»forbruger«: en fysisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler ikke handler som led i sit erhverv«.
- 7 Samme direktivs artikel 3, stk. 1, fastsætter:
- »Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.«
- 8 Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 bestemmer:
- »Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«
- 9 Dette direktivs artikel 7, stk. 1, har følgende ordlyd:
- »Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 10 En luftfartspassager, som havde oplevet en forsinkelse i transporten af sin bagage i forbindelse med en flyvning fra Madrid (Spanien) til Cancún (Mexico), overdrog sit erstatningskrav mod et luftfartsselskab, Air Europa, til Eventmedia, der er et erhvervsdrivende selskab.
- 11 Eventmedia har derefter anlagt sag mod Air Europa ved Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca (handelsret nr. 1 i Palma de Mallorca, Spanien), som er den forelæggende ret, med påstand om en erstatning på 766 EUR for skade som følge af denne forsinkelse i henhold til Montrealkonventionens artikel 19.
- 12 Air Europa har ved den forelæggende ret anfægtet Eventmedias søgsmålskompetence. Efter Air Europas opfattelse forelå der ikke en retlig gyldig overdragelse af fordringen, idet overdragelsen var i strid med forbuddet mod overdragelse af passagerens rettigheder som fastsat i vilkår 15.1 i luftfartsselskabets generelle kontraktvilkår (herefter »det omhandlede kontraktvilkår«). I henhold til ordlyden af dette vilkår fastsættes »Air Europas og ethvert luftfartsselskabs ansvar [...] i overensstemmelse med artikel 1 i henhold til det billetudstedende luftfartsselskabs transportbetingelser, medmindre andet er bestemt. Passagerernes rettigheder er personlige, og det er ikke tilladt at overdrage dem«.
- 13 Den forelæggende ret har præciseret, at luftfartsselskabers ansvar i henhold til Montrealkonventionens artikel 19 for så vidt angår transport af bagage henhører under et søgsmål med påstand om erstatning i kontraktforhold. Følgelig henhører overdragelsen af erstatningskravet vedrørende en sådan forsinkelse under det forbud mod overdragelse, der er fastsat i det omhandlede kontraktvilkår.

- 14 Under henvisning til Domstolens praksis har den forelæggende ret vurderet, at den råder over tilstrækkelige faktuelle og retlige oplysninger til at efterprøve indholdet af dette kontraktvilkår og til at erklære kontraktvilkåret urimeligt som omhandlet i direktiv 93/13 efter kontradiktoriske retsforhandlinger. Den forelæggende ret ønsker imidlertid oplyst, om den af egen drift kan undersøge, om nævnte kontraktvilkår er urimeligt. For det første er den for den forelæggende ret verserende sag ikke anlagt af en af parterne i den transportkontrakt, som søgsmålet støttes på, men af erhververen af luftfartspassagerens erstatningskrav, hvilken erhverver ikke er forbruger. For det andet kan der, for så vidt som forbrugeren ikke er part i sagen, ikke tages hensyn til vedkommendes ønske om at gøre gældende, at det omhandlede kontraktvilkår er urimeligt og ikke er bindende, efter at denne forbruger er blevet underrettet herom af den forelæggende ret.
- 15 På denne baggrund har Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca (handelsret nr. 1 i Palma de Mallorca) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i [direktiv 93/13] fortolkes således, at den nationale ret, som skal træffe afgørelse i et søgsmål om erstatning for skader, som skyldes forsinket transport af bagage i henhold til Montrealkonventionens artikel 19, ex officio skal prøve den eventuelt urimelige karakter af et vilkår i transportkontrakten, som ikke tillader passageren at overdrage sine rettigheder, når søgsmålet anlægges af den erhvervende virksomhed, som til forskel fra passageren ikke er en forbruger eller bruger?
- 2) Såfremt retten ex officio skal foretage denne prøvelse, kan opfyldelsen af forpligtelsen til at informere forbrugeren og konstatere, om denne påberåber sig den urimelige karakter af vilkåret eller accepterer dette, da udelades, henset til forbrugeren endelige overdragelse af sin fordring i strid med det eventuelt urimelige vilkår, som ikke tillader overdragelse af fordringen?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 16 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at den nationale retsinstans har pligt til af egen drift at undersøge, om et kontraktvilkår i en transportkontrakt, der er indgået mellem en luftfartspassager og et luftfartsselskab, hvorefter der er forbud mod, at denne passagers rettigheder i forhold til dette luftfartsselskab overdrages, eventuelt er urimeligt, når denne retsinstans er forelagt et erstatningssøgsmål anlagt mod nævnte luftfartsselskab af et erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget nævnte passagers erstatningskrav.

Indledende bemærkninger om anvendelsesområdet for direktiv 93/13

- 17 Med hensyn til overdragelse af en luftfartspassagers fordringer til et inkassoselskab har Domstolen allerede fastslået, at det forhold, at tvisten i hovedsagen alene består mellem erhvervsdrivende, ikke er til hinder for anvendelsen af direktiv 93/13, eftersom anvendelsesområdet for dette direktiv afhænger af parternes identitet i forhold til kontrakten og ikke i forhold til den pågældende tvist (jf. i denne retning dom af 18.11.2020, DelayFix, C-519/19, EU:C:2020:933, præmis 53 og 54).

- 18 Ifølge artikel 1, stk. 1, og artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 finder dette direktiv nemlig anvendelse på kontraktvilkår, der er aftalt mellem erhvervsdrivende og forbrugere, som ikke har været genstand for individuel forhandling (dom af 18.11.2020, DelayFix, C-519/19, EU:C:2020:933, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).
- 19 I det foreliggende tilfælde er den transportkontrakt, på hvilken den af Eventmedia påberåbte fordring er støttet, og som indeholder det omhandlede kontraktvilkår, indgået mellem en erhvervsdrivende, nemlig Air Europa, og en luftfartspassager. Der er desuden intet, der tyder på, at denne passager har købt sin flybillet som led i sit erhverv, hvorfor passageren med forbehold for den forelæggende rets efterprøvelse synes at have indgået denne kontrakt som forbruger som omhandlet i artikel 2, litra b), i direktiv 93/13.
- 20 I lyset af den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 17, henhører tvisten i hovedsagen således under anvendelsesområdet for direktiv 93/13.
- 21 Begrundelsen i præmis 63 i dom af 1. oktober 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637), og i præmis 29 i dom af 11. marts 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188), der nærmere bestemt er omtalt i anmodningen om præjudiciel afgørelse, kan ikke rejse tvivl om en sådan konklusion.
- 22 I disse præmisser fastslog Domstolen ganske vist, at det med henblik på, at den med direktiv 93/13 tilsigtede forbrugerbeskyttelse indrømmes, er nødvendigt, at en af kontrahenterne har anlagt et søgsmål. Denne konstatering skal imidlertid ses i sammenhæng med de sager, der gav anledning til disse domme, hvilke sager reelt verserede mellem den forbruger og den erhvervsdrivende, som havde indgået en kontrakt.
- 23 I den sag, der gav anledning til dom af 1. oktober 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637), var Domstolen således forelagt et spørgsmål, hvorved det nærmere bestemt ønskedes oplyst, om den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning skulle fortolkes således, at denne ordning er til hinder for en national lovgivning, som tillader en notar, der under overholdelse af formelle krav har udfærdiget et notardokument vedrørende en aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, at indføre en fuldbyrdelsespåtegning i dette dokument eller at afvise at slette fuldbyrdelsespåtegningen, uden at der kan foretages en kontrol af, om den nævnte aftales vilkår er urimelige. Ved undersøgelsen af dette spørgsmål sondrede Domstolen i det væsentlige mellem en sådan notarprocedure og den retslige procedure, idet den fremhævede, at det alene er under sidstnævnte procedure, at den med direktiv 93/13 tilsigtede beskyttelsesordning kræver, at den nationale retsinstans af egen drift undersøger, om et kontraktvilkår, der henhører under dette direktivs anvendelsesområde, er urimeligt (jf. i denne retning dom af 1.10.2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, præmis 33, 41-47 og 59). Det kræves desuden, at sagen er indbragt for den nationale retsinstans. Denne doms præmis 63 henviste til det ledende processuelle princip om, at det alene tilkommer parterne at tage initiativet til en sag.
- 24 Hvad angår præmis 29 i dom af 11. marts 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188), indgår denne i ræsonnementet vedrørende grænserne for tvistens genstand og dispositionsprincippet. Det fremgår således af læsningen af denne doms præmis 26-34 som helhed, at Domstolen ikke ønskede at begrænse anvendelsesområdet for direktiv 93/13 til tvister mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende, men snarere lagde vægt på det forhold, at den ved direktiv 93/13 tilsigtede forbrugerbeskyttelse forudsætter, at der er anlagt et søgsmål, og at det positive indgreb fra den nationale retsinstans ikke må overskride grænserne for den tvist, der verserer for denne.

- 25 Det følger heraf, at Domstolen med de to domme, der er nævnt i nærværende doms præmis 23 og 24, ikke tilsigtede at begrænse anvendelsesområdet for direktiv 93/13 til udelukkende at omfatte tvister mellem den forbruger og den erhvervsdrivende, der har indgået en kontrakt.
- 26 På baggrund af disse indledende bemærkninger skal det undersøges, om den nationale retsinstans af egen drift skal efterprøve, om kontraktvilkårene er urimelige, når tvisten ikke verserer mellem forbrugeren og denne erhvervsdrivende, men mellem sidstnævnte og en anden erhvervsdrivende, nemlig et erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget forbrugers rettigheder.

Efterprøvelsen af, om et kontraktvilkår er urimeligt

- 27 Det skal bemærkes, at i henhold til Domstolens faste praksis hviler den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau (dom af 27.6.2000, Océano Grupo Editorial og Salvat Editores, C-240/98 – C-244/98, EU:C:2000:346, præmis 25, og af 17.5.2022, SPV Project 1503 m.fl., C-693/19 og C-831/19, EU:C:2022:395, præmis 51).
- 28 Under hensyntagen til denne svagere stilling fastsætter direktivets artikel 6, stk. 1, at urimelige kontraktvilkår ikke binder forbrugeren. Der er tale om en præceptiv bestemmelse, der har til formål at erstatte den formelle balance, som kontrakten indfører mellem medkontrahenternes rettigheder og forpligtelser, med en reel balance, der skal genindføre ligheden mellem parterne (dom af 26.10.2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, præmis 36, og af 17.5.2022, SPV Project 1503 m.fl., C-693/19 og C-831/19, EU:C:2022:395, præmis 52).
- 29 I denne henseende følger det af fast retspraksis, at de nationale retsinstanser af egen drift skal efterprøve, om et kontraktvilkår, der henhører under anvendelsesområdet for direktiv 93/13, er urimeligt, og dermed afhjælpe den manglende ligevægt mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende, når den råder over de oplysninger vedrørende de retlige eller faktiske omstændigheder, som denne prøvelse kræver (dom af 17.5.2022, SPV Project 1503 m.fl., C-693/19 og C-831/19, EU:C:2022:395, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).
- 30 Desuden pålægger direktiv 93/13 medlemsstaterne, således som det fremgår af direktivets artikel 7, stk. 1, sammenholdt med 24. betragtning hertil, at fastsætte egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør (dom af 14.6.2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, præmis 68, og af 17.5.2022, SPV Project 1503 m.fl., C-693/19 og C-831/19, EU:C:2022:395, præmis 54).
- 31 Selv om Domstolen således flere gange og under hensyn til kravene i artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 har opstillet rammer for den måde, hvorpå de nationale retsinstanser skal sikre beskyttelsen af de rettigheder, som tilkommer forbrugerne i henhold til dette direktiv, forholder det sig ikke desto mindre således, at EU-retten principielt ikke harmoniserer procedurerne for undersøgelsen af et kontraktvilkårs angiveligt urimelige karakter. Disse falder i medfør af princippet om medlemsstaternes procesautonomi derfor inden for disse staters interne retsordener, dog forudsat, at de ikke må være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer, der er underlagt national ret (ækvivalensprincippet), og at de ikke må gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der er tillagt forbrugerne ved EU-retten

(effektivitetsprincippet) (jf. i denne retning dom af 26.6.2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, præmis 45 og 46, og af 17.5.2022, SPV Project 1503 m.fl., C-693/19 og C-831/19, EU:C:2022:395, præmis 55).

- 32 På denne baggrund skal det afgøres, om disse bestemmelser, sammenholdt med ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet, kræver, at den nationale retsinstans, ved hvilken et erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget en forbrugers krav om erstatning i forhold til denne forbrugers erhvervsdrivende medkontrahent, har anlagt sag, efterprøver, om et kontraktvilkår i en kontrakt, der er indgået mellem denne forbruger og denne erhvervsdrivende, er urimeligt.
- 33 For det første tilkommer det hvad angår ækvivalensprincippet den nationale retsinstans, henset til de processuelle regler for sagsanlæg i national ret, at efterprøve, om dette princip er overholdt ud fra de pågældende søgsmåls genstand, grundlag og væsentligste bestanddele (dom af 17.5.2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 34 Domstolen har i denne henseende fastslået, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal anses for ligeværdig med nationale regler, der inden for den interne retsorden har rang af ufravigelige retsgrundsætninger (dom af 6.10.2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, præmis 52, og af 17.5.2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, præmis 24).
- 35 I overensstemmelse med ækvivalensprincippet følger heraf, at når en national retsinstans i henhold til den nationale lovgivning har mulighed for eller pligt til af egen drift at vurdere, om et kontraktvilkår er i strid med nationale ufravigelige retsgrundsætninger, skal retsinstansen ligeledes have mulighed for eller pligt til af egen drift at vurdere et sådant kontraktvilkårs modstrid med artikel 6 i direktiv 93/13, når den råder over de nødvendige faktiske og retlige oplysninger med henblik på herpå (jf. i denne retning dom af 17.5.2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).
- 36 I det foreliggende tilfælde indeholder anmodningen om præjudiciel afgørelse ingen oplysninger om, hvorvidt den retsinstans, for hvilken et erstatningssøgsmål støttet på Montrealkonventionens artikel 19 er indbragt, i medfør af spansk ret af egen drift kan eller skal undersøge, om et kontraktvilkår som det omhandlede kontraktvilkår eventuelt er i strid med nationale ufravigelige retsgrundsætninger. Det følger af den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 33, at det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve dette aspekt med henblik på at afgøre, om denne retsinstans af egen drift kan eller skal efterprøve det omhandlede kontraktvilkårs eventuelt urimelige karakter.
- 37 For det andet har Domstolen med hensyn til effektivitetsprincippet fastslået, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel regel gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder procedurens forløb og særlige kendetegn, samt i givet fald de principper, der ligger til grund for den nationale retsplejeordning, såsom beskyttelsen af retten til forsvar, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling (dom af 14.12.1995, Peterbroeck, C-312/93, EU:C:1995:437, præmis 14, og af 17.5.2022, SPV Project 1503 m.fl., C-693/19 og C-831/19, EU:C:2022:395, præmis 60).

- 38 Hvad angår et erstatningssøgsmål anlagt af et erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget en forbrugers krav i forhold til denne forbrugers erhvervsdrivende medkontrahent, skal det fastslås, at et søgsmål mellem to erhvervsdrivende ikke er kendetegnet ved den ubalance, som findes i et søgsmål mellem forbrugeren og vedkommendes erhvervsdrivende medkontrahent (jf. analogt dom af 5.12.2013, Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, præmis 50).
- 39 Det følger heraf, at det med henblik på at sikre effektiviteten af den forbrugerbeskyttelsesordning, der tilsigtes med direktiv 93/13, i modsætning til i det tilfælde, som er omhandlet i den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 29, ikke er nødvendigt, at den nationale retsinstans, der behandler en tvist mellem to erhvervsdrivende, såsom et selskab, der har fået overdraget en forbrugers rettigheder, og denne forbrugers erhvervsdrivende medkontrahent, af egen drift undersøger, om et kontraktvilkår i den kontrakt, som forbrugeren har indgået, er urimeligt.
- 40 Effektivitetsprincippet som omtalt i nærværende doms præmis 31 pålægger heller ikke den nationale retsinstans at foretage en sådan undersøgelse af egen drift, for så vidt som det erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget forbrugers fordring, i overensstemmelse med de nationale processuelle regler har eller har haft en faktisk mulighed for ved den nationale retsinstans at gøre gældende, at et kontraktvilkår i den kontrakt, som denne forbruger har indgået, er urimeligt.
- 41 Henset til samtlige ovenstående grunde skal det første spørgsmål besvares således:
- Artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med effektivitetsprincippet, skal fortolkes således, at den nationale retsinstans ikke har pligt til af egen drift at undersøge, om et kontraktvilkår i en transportkontrakt, der er indgået mellem en luftfartspassager og et luftfartsselskab, hvorefter der er forbud mod, at denne passagers rettigheder i forhold til dette luftfartsselskab overdrages, eventuelt er urimeligt, når denne retsinstans er forelagt et erstatningssøgsmål anlagt mod nævnte luftfartsselskab af et erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget nævnte passagers erstatningskrav, for så vidt som sidstnævnte selskab har eller har haft en faktisk mulighed for ved denne retsinstans at gøre gældende, at det omhandlede kontraktvilkår er urimeligt.
 - Ækvivalensprincippet skal fortolkes således, at når samme retsinstans i henhold til reglerne i national ret har mulighed for eller pligt til af egen drift at vurdere, om et sådant kontraktvilkår er i strid med nationale ufravigelige retsgrundsætninger, skal retsinstansen ligeledes have mulighed for eller pligt til af egen drift at vurdere et sådant kontraktvilkårs modstrid med artikel 6 i direktiv 93/13, når den råder over de nødvendige faktiske og retlige oplysninger med henblik herpå.

Det andet spørgsmål

- 42 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende nærmere bestemt oplyst, om kontradiktionsprincippet skal fortolkes således, at en national retsinstans, når den som led i et erstatningssøgsmål anlagt af et erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget en luftfartspassagers erstatningskrav i forhold til et luftfartsselskab, af egen drift konstaterer, at et kontraktvilkår i en transportkontrakt, der er indgået mellem denne passager og dette luftfartsselskab, er urimeligt, har pligt til at oplyse nævnte passager herom og spørge vedkommende, om den pågældende ønsker at gøre dette kontraktvilkårs urimelige karakter gældende eller giver samtykke til, at kontraktvilkåret anvendes.

- 43 Det skal indledningsvis fastslås, at svaret på dette spørgsmål er relevant, såfremt den forelæggende ret efter vurderingen af ækvivalensprincippet i lyset af nærværende doms præmis 33-36 eller effektivitetsprincippet i lyset af denne doms præmis 37 og 40 måtte nå til den konklusion, at den af egen drift kan eller skal undersøge, om det omhandlede kontraktvilkår er urimeligt.
- 44 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det følger af Domstolens praksis, at kontradiktionsprincippet som hovedregel bl.a. indebærer retten for parterne til at få kendskab til de anbringender, som retsinstansen af egen drift har rejst, og hvorpå den agter at basere sin afgørelse, og kommentere dem. Domstolen har fremhævet, at for at opfylde de krav, der er forbundet med retten til en retfærdig rettergang, er det nemlig væsentligt, at parterne har kendskab til og kontradiktorisk kan diskutere såvel de faktiske som de retlige forhold, der er afgørende for udfaldet af proceduren (jf. i denne retning dom af 2.12.2009, Kommissionen mod Irland m.fl., C-89/08 P, EU:C:2009:742, præmis 55 og 56, og af 21.2.2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, præmis 30).
- 45 I tilfælde af, at den nationale retsinstans, efter at den på grundlag af de faktiske og retlige forhold, den har kendskab til, eller som den har fået meddelelse om efter bevisforanstaltninger, som den i denne henseende har truffet af egen drift, har fastslået, at et vilkår henhører under anvendelsesområdet for direktiv 93/13, efter en bedømmelse, som den har foretaget af egen drift, konstaterer, at dette kontraktvilkår er urimeligt, er den således som hovedregel forpligtet til at meddele sagens parter dette og til at anmode dem om kontradiktorisk at drøfte det i henhold til de former, der er fastsat herom i de nationale processuelle regler (dom af 21.2.2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, præmis 31).
- 46 Det følger af det ovenstående, at når en national retsinstans som led i en tvist mellem et erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget en forbrugers rettigheder, og en erhvervsdrivende af egen drift fastslår, at et kontraktvilkår i den kontrakt, der er indgået mellem forbrugeren og sidstnævnte erhvervsdrivende, er urimeligt, skal denne retsinstans give oplysning herom til de to parter i den tvist, der verserer for den, dvs. det erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget fordringen, og den erhvervsdrivende, der er forbrugerens medkontrahent. Den skal nemlig give disse parter mulighed for at gøre deres respektive argumenter gældende under kontradiktoriske retsforhandlinger.
- 47 Denne mulighed, der gives det erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget forbrugerens rettigheder, for at udtale sig herom, imødegår ligeledes den pligt, der påhviler den nationale retsinstans, til i givet fald at tage hensyn til den af den pågældende udtrykte vilje, når denne sidstnævnte, der er bekendt med, at et urimeligt vilkår ikke er bindende, ikke desto mindre anfører, at vedkommende gør indsigelse mod, at vilkåret tilsidesættes, og således giver et frit og informeret samtykke til det pågældende vilkår (jf. analogt dom af 21.2.2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, præmis 35).
- 48 Når det erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget forbrugerens rettigheder, som i tvisten i hovedsagen anlægger sag ved en national retsinstans, selv om den kontrakt, som er indgået mellem denne forbruger og en erhvervsdrivende, indeholder et kontraktvilkår som det omhandlede kontraktvilkår, der forbyder forbrugeren at overdrage sine rettigheder, er det rimeligt at antage, at dette erhvervsdrivende selskab ikke har gjort indsigelse mod, at retsinstansen tilsidesætter dette kontraktvilkår, efter at det er fastslået, at det er urimeligt.

- 49 Eftersom denne forbruger, der har overdraget sit erstatningskrav i forhold til den erhvervsdrivende, ikke er part i tvisten mellem sidstnævnte og det selskab, der har fået overdraget fordringen, har den nationale retsinstans derimod hverken pligt til at underrette forbrugeren om, at denne undersøgelse af egen drift foretages, eller til at indhente forbrugernes bemærkninger hertil.
- 50 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at kontradiktionsprincippet skal fortolkes således, at den nationale retsinstans, når den som led i et erstatningssøgsmål anlagt af et erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget en luftfartspassagers erstatningskrav i forhold til et luftfartsselskab, af egen drift konstaterer, at et kontraktvilkår i en transportkontrakt, der er indgået mellem denne passager og dette luftfartsselskab, er urimeligt, hverken har pligt til at oplyse nævnte passager herom eller at spørge vedkommende, om den pågældende ønsker at gøre dette kontraktvilkårs urimelige karakter gældende eller giver samtykke til, at kontraktvilkåret anvendes. Nævnte retsinstans skal derimod oplyse parterne herom i den tvist, der verserer for denne, således at de får mulighed for at gøre deres respektive argumenter gældende inden for rammerne af en kontradiktorisk drøftelse, og skabe sikkerhed om, hvorvidt det erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget fordringen, ønsker, at det fastslås, at nævnte kontraktvilkår ikke finder anvendelse.

Sagsomkostninger

- 51 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler, sammenholdt med effektivitetsprincippet,

skal fortolkes således, at

den nationale retsinstans ikke har pligt til af egen drift at undersøge, om et kontraktvilkår i en transportkontrakt, der er indgået mellem en luftfartspassager og et luftfartsselskab, hvorefter der er forbud mod, at denne passagers rettigheder i forhold til dette luftfartsselskab overdrages, eventuelt er urimeligt, når denne retsinstans er forelagt et erstatningssøgsmål anlagt mod nævnte luftfartsselskab af et erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget nævnte passagers erstatningskrav, for så vidt som sidstnævnte selskab har eller har haft en faktisk mulighed for ved denne retsinstans at gøre gældende, at det omhandlede kontraktvilkår er urimeligt.

Ækvivalensprincippet skal fortolkes således, at

når samme retsinstans i henhold til reglerne i national ret har mulighed for eller pligt til af egen drift at vurdere, om et sådant kontraktvilkår er i strid med nationale ufravigelige retsgrundsætninger, skal retsinstansen ligeledes have mulighed for eller pligt til af egen drift at vurdere et sådant kontraktvilkårs modstrid med artikel 6 i direktiv 93/13, når den råder over de nødvendige faktiske og retlige oplysninger med henblik herpå.

2) Kontradiktionsprincippet skal fortolkes således, at

den nationale retsinstans, når den som led i et erstatningssøgsmål anlagt af et erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget en luftfartspassagers erstatningskrav i forhold til et luftfartsselskab, af egen drift konstaterer, at et kontraktvilkår i en transportkontrakt, der er indgået mellem denne passager og dette luftfartsselskab, er urimeligt, hverken har pligt til at oplyse nævnte passager herom eller at spørge vedkommende, om den pågældende ønsker at gøre dette kontraktvilkårs urimelige karakter gældende eller giver samtykke til, at kontraktvilkåret anvendes. Nævnte retsinstans skal derimod oplyse parterne herom i den tvist, der verserer for denne, således at de får mulighed for at gøre deres respektive argumenter gældende inden for rammerne af en kontradiktorisk drøftelse, og skabe sikkerhed om, hvorvidt det erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget fordringen, ønsker, at det fastslås, at nævnte kontraktvilkår ikke finder anvendelse.

Underskrifter